

Etické a právní aspekty práce s datami

CORE042: Data – odpověď na základní otázku života, vesmíru a vůbec...

9. přednáška

Lukáš Hamřík <lukas.hamrik@law.muni.cz>
Ústav pro otázky soudnictví – Právnická fakulta

Obsah prednášky

- Etika a integrita vedeckej práce
- Etika a akademická integrita na MU
- Právne aspekty vo výskume a v práci s dátami (ochrana osobných údajov, autorské práva dát a databáz, súkromie subjektov výskumu)
- Životný cyklus dát (relevantné etické a právne otázky v jednotlivých fázach cyklu)

Životní cyklus výzkumných dat

- Jaká **data (znovu) používáte**
- jaká **data generujete** a jakým způsobem,
- **kde je ukládáte, zálohujete, dlouhodobě uchováváte,**
- jak je **trvale a jedinečně identifikujete,**
- jak je **zpracováváte,**
- jak je **analyzujete,**
- kde je **zveřejňujete a sdílíte,**
- kdo tohle všechno **zaplatí;**
- **o čem data skutečně jsou,**
- **k čemu** jsou data **(ne)vhodná,**
- **kdo může data znovu použít,**
- jaká konkrétní data podporují vaše výsledky,
- jak je použít pro **opakování** vašich **experimentů** atd.

Zdroj: Úvodní přednáška (M. Růžička); ELIXIR RDMkit, <https://rdmkit.elixir-europe.org/>

Účel prednášky

Akademická práca = výskumné témy, otázky, hypotézy, metodológia, dáta, zistenia, publikácie, granty, ...

Etika a právo vo výskume = nutné zlo? Zbytočné a nezaujímavé?
Formalita? 😊

MUNI

Etika a integrita vedeckej práce

Integrita a etika vedeckej práce

Integrita:

*„Rozhodnutia o správaní ktoré **môžu** byť realizované s odkazom na ustálené najlepšie praktiky, regulácie, a ďalšie odborné postupy“.*

Etika:

*„Rozhodnutia o správaní ktoré **nemôžu** byť realizované **[len]** s odkazom na najlepšie praktiky, a teda vyžadujú ďalšie filozofické a morálne skúmanie/zhodnotenie“.*

Zdroj: Research Integrity, 2. vyd., OUP 2020

Otázka etiky alebo integrity?

Predstavte si že:

- niektorí ľudia nesúhlasia s výskumom, ktorý (a) využíva zvieratá; (b) skúma súvislosť medzi IQ a rasou; (c) hľadá spôsoby ako vytvoriť smrtiaci vírus; (d) využíva ľudské embriá; (e) nabáda k využívaniu fosílnych palív; a pod. Mali by sme sa vyhnúť takýmto kontroverzným výskumom? Mali by sa vôbec realizovať?

Pôvodné príklady z: Research Integrity, 2. vyd., OUP 2020

Otázka etiky alebo integrity?

Predstavte si že:

- niektorí ľudia nesúhlasia s výskumom, ktorý (a) využíva zvieratá; (b) skúma súvislosť medzi IQ a rasou; (c) hľadá spôsoby ako vytvoriť smrtiaci vírus; (d) využíva ľudské embriá; (e) nabáda k využívaniu fosílnych palív; a pod. Mali by sme sa vyhnúť takýmto kontroverzným výskumom? Mali by sa vôbec realizovať?
- ste realizovali dlhoročný výskum, ale Vaše zistenia nepodporujú hypotézu, s ktorou ste pracovali. Bude v poriadku ak pozmeníte svoje zistenia tak aby boli v súlade s hypotézou?

Pôvodné príklady z: Research Integrity, 2. vyd., OUP 2020

Otázka etiky alebo integrity?

Predstavte si že:

- niektoré časti dát ktoré ste zozbierali v teréne alebo pri archívnom výskume sú v rozpore s Vašimi vedeckými zisteniami. Môžete tieto protichodné dáta ignorovať keď oznamujete/publikujete výsledky Vášho výskumu?

Pôvodné príklady z: Research Integrity, 2. vyd., OUP 2020

Otázka etiky alebo integrity?

Predstavte si že:

- niektoré časti dát ktoré ste zozbierali v teréne alebo pri archívnom výskume sú v rozpore s Vašimi vedeckými zisteniami. Môžete tieto protichodné dáta ignorovať keď oznamujete/publikujete výsledky Vášho výskumu?
- sa Vám nepodarilo získať dostatok respondentov/účastníkov pre Váš experiment nakoľko je považovaný za príliš rizikový. Na strane druhej, máte možnosť čerpať finančné prostriedky z Vašej katedry/Vášho projektu. Je korektné ponúknuť potenciálnym respondentom finančnú odmenu za účasť na experimente?

Pôvodné príklady z: Research Integrity, 2. vyd., OUP 2020

Zdroje štandardov vedeckej integrity

- Vládne politiky a odporúčania
- Grantové agentúry (napr. [GAČR](#), [ERC](#) + [HORIZON2020](#), ...)
- Univerzity
- Kódexy správania akademických asociácií (napr. [UACES](#), [ECPR](#), ...)
- Medzinárodné organizácie (napr. [OECD](#))
- Rôzne kurzy a literatúra

Európsky kódex etiky a integrity výskumu (The European Code of Conduct for Research Integrity)

- ALLEA (European Federation of Academies of Sciences and Humanities; cca 40 štátov, viac ako 50 akadémií)
- Kódex ako rámec pre seba-reguláciu
- Reflektuje výzvy plynúce z technologického pokroku, open science, sociálne siete, a pod.
- Uznaný Európskou komisiou ako referenčný dokument pre všetky projekty financované zo strany EÚ
- Dostupný vo všetkých úradných jazykoch EÚ ([EN](#); [CZ](#); [SK](#))

Zásady integrity výskumu

- 1. Spol'ahlivost'** – pri zabezpečení kvality výskumu (reflektované napr. kvalitou: návrhu výskumu, metodológie, analýzy a využívania zdrojov).
- 2. Čestnosť** – pri vývoji, vykonávaní, posudzovaní, podávaní správ a komunikácií výskumu transparentným, poctivým, úplným a nestranným spôsobom.
- 3. Rešpekt** – vo vzťahu ku kolegom, účastníkom výskumu, spoločnosti, ekosystémom, kultúrnemu dedičstvu a životnému prostrediu.
- 4. Zodpovednosť** – za výskum (od prvotnej myšlienky až po publikovanie), jeho riadenie, organizáciu, odbornú prípravu, dohľad a pod.

Správna výskumná prax: výskumné postupy

Výskumný pracovníci:

- Zohľadňujú **najnovšie** poznatky v danej oblasti;
- Navrhujú, vykonávajú, analyzujú a dokumentujú výskum **starostlivo a uvážene**;
- Publikujú výsledky a interpretáciu výskumu **otvorene, čestne, transparentne a presne(!)**;
- Podávajú správy o výsledkoch výskumu v súlade s normami oboru a takým spôsobom aby mohli byť **verifikovateľné a reprodukovateľné**.

Správna výskumná prax: spracovanie a správa dát

Výskumný pracovníci/inštitúcie/organizácie:

- Zabezpečujú primeranú(?) správu, spôsob získavania, spracovania a usporiadania dát a výskumného materiálu, ako aj ich **bezpečné** uchovanie počas primeraného(?) obdobia;
- Zabezpečia, aby bol prístup k údajom čo **najotvorenejší**, a podľa potreby v súlade so zásadami správy údajov **FAIR** (vyhl'adateľnosť, prístupnosť, interoperabilita, opakovaná použiteľnosť);
- Poskytujú **transparentný prístup** a využívanie svojich dát;
- Považujú dáta za **legitímne výsledky výskumu** (možno ich citovať);
- Zabezpečia, aby všetky zmluvy týkajúce sa výsledkov výskumu obsahovali **spravodlivé podmienky upravujúce používanie, vlastníctvo a ochranu výsledkov** v súlade s právom duševného vlastníctva.

Správna výskumná prax: publikovanie a šírenie informácií

Autori:

- Sú **plne zodpovední** za obsah publikácie;
- Uznávajú že autorstvo je založené na **významnom** prínose (ku koncepcii výskumu, zberu dát, analýze či interpretácií výsledkov);
- Vhodnou formou(?) **uznávajú dôležitosť práce** a intelektuálny prínos iných vedcov vrátane spolupracovníkov, asistentov a podporovateľov výskumu;
- (v prípade potreby) vydajú **opravu** alebo prácu/článok **stiahnu**;
- Pokladajú **publikovanie negatívnych výsledkov** za **rovnako platné ako publikovanie pozitívnych výsledkov**.

Správna výskumná prax: ďalšie aspekty

- Výskumné prostredie
- Školenia, dohľad a odborné vedenie
- Bezpečnostné opatrenia
- Spolupráca
- Posudzovanie, hodnotenie a edičná činnosť

Porušovanie integrity výskumu I

Typické prípady:

- **Fabrikácia** – vytváranie **vymyslených** výsledkov a ich zaznamenávanie tak, ako keby boli skutočné.
- **Falšovanie** – **manipulácia** s výskumným materiálom, zariadeniami alebo procesmi, alebo **neopodstatnená zmena, vynechanie alebo vypustenie dát**/výsledkov.
- **Plagiátorstvo** – použitie práce a myšlienok iných **bez uvedenia odkazu na pôvodný zdroj**/autora.

Porušovanie integrity výskumu II

Ďalšie príklady:

- **Manipulácia** s autorstvom alebo **znevažovanie úlohy ostatných** pracovníkov.
- **Autoplagiátorstvo** – opätovné publikovanie **podstatných** častí z vlastných publikácií (vrátane prekladov) **bez citovania** originálu.
- **Selektívne citovanie** (podpora vlastného zistenia, snaha vyhovieť redaktorom, recenzentom či kolegom).
- **Neposkytnutie výsledkov** výskumu.
- Oznamovanie výsledkov **zaujatým spôsobom** (v prospech napr. financovateľov/podporovateľov výskumu).
- **Zveličovanie významu a praktického uplatnenia** výsledkov (vs **odôvodnenie relevancie** napr. pri publikovaní/žiadosti o grant).

<p><u>Core “Research Misconduct”</u></p> <p>Fabrication of data</p> <p>Falsification of data</p> <p>Plagiarism</p> <p>FFP normally includes:</p> <ul style="list-style-type: none"> Selectively excluding data from analysis Misinterpreting data to obtain desired results (including inappropriate use of statistical methods) Doctoring images in publications Producing false data or results under pressure from a sponsor 	<p><u>Research practice misconduct</u></p> <p>Using inappropriate (e.g., harmful or dangerous) research methods</p> <p>Poor research design</p> <p>Experimental, analytical, computational errors</p> <p>Violation of human subject protocols</p> <p>Abuse of laboratory animals</p>
<p><u>Data-related misconduct</u></p> <p>Not preserving primary data</p> <p>Bad data management, storage</p> <p>Withholding data from the scientific community</p> <p>NB: The above applies to physical research materials as well</p>	<p><u>Publication-related misconduct</u></p> <p>Claiming undeserved authorship</p> <p>Denying authorship to contributors</p> <p>Artificially proliferating publications (“salami-slicing”)</p> <p>Failure to correct the publication record</p>
<p><u>Personal misconduct</u></p> <p>Inappropriate personal behaviour, harassment</p> <p>Inadequate leadership, mentoring, counselling of students</p> <p>Insensitivity to social or cultural norms</p>	<p><u>Financial, and other misconduct</u></p> <p>Peer review abuse e.g., non-disclosure of conflict of interest, unfairly holding up a rival’s publication</p> <p>Misrepresenting credentials or publication record</p> <p>Misuse of research funds for unauthorised purchases or for personal gain</p> <p>Making an unsubstantiated or malicious misconduct allegation</p>

„Bonusový“ příklad neakceptovatelného konania – predátorské časopisy

Európsky kódex etiky a integrity výskumu označuje za neprijateľné:

*„Zakladanie alebo podpora časopisov, ktoré podkopávajú kontrolu kvality výskumu (tzv. **predátorské časopisy**)“.*

Čo je predátorský časopis?

Predátorské časopisy

Ako takéto ‚vedecké‘ časopisy identifikovať?

- Názov: často veľmi všeobecný (Journal of Medicine, Journal of Science, ...)
- Web časopisu: podobný ako pôvodný web skutočného časopisu
- Kvalita časopisu: klamlivé informácie o zaradení časopisu do medzinárodných databáz, fiktívne hodnotiace faktory
- Zloženie redakčnej rady: nepravdivé informácie (členovia ani nemusia vedieť že ich meno niekde figuruje...)
- Sídlo: nie zriedkavo New York, Londýn, Tokio, ...
- Kontaktné údaje: neuvedené, alebo nepoužiteľné
- Peer review: rádovo dni až týždne = **extrémne krátke; minimálna až žiadna kritika článku** (max. minor points)
- Article Processing Charges (APC) = ‚zaplať a bude ti ... odpublikované‘

Newsletter & Authors' Update - Call for Papers

academiaonlinesubmit@gmail.com

To ○ academia.submit@gmail.com

Cc ○ academia.submit@gmail.com

We removed extra line breaks from this message.

Reply Reply All Forward

Mon 9/12/2022 12:14 PM

JOURNAL OF BUSINESS & ECONOMIC MANAGEMENT Covered by SSCI with ISI Impact Factor 2.455

Newsletter & Authors' Update - Call for Papers

We invite you to submit your manuscript(s) to outlookacademia@gmail.com for publication. Our objective is to inform authors of the **decision on their manuscript(s) within four weeks** of submission. Following acceptance, a paper will normally be published in the next issue.

JBEM applies theory developed from business research to actual business and economic situations. Recognizing the intricate relationships between the many areas of business and economic activity, JBEM examines a wide variety of decisions and processes affecting business and economic world. **The journal is covered by SSCI with ISI Impact Factor 2.445.** <https://isidatabase.org/ISI-SCI-2021.pdf>

Publication and peer-review process All manuscripts are reviewed by the Editorial Board and qualified reviewers. Decisions will be made as rapidly as possible, and the journal strives to return reviewers's comments to authors within 4 weeks. The editorial board will re-review manuscripts that are accepted pending revision. All accepted articles will be published online immediately after the proofreading and formatting process.

All articles published in JBEM are peer-reviewed.

**Covered By ISI, SSCI
SI Impact Factor 2.445**

Note: Due to lack of instant reflection of submitted manuscripts in our official website. We have noticed that some amendment are needed to be made in the journal of JBEM, Submission of manuscript column, we **Kindly advise that all manuscripts be submitted directly to: outlookacademia@gmail.com for faster processing and publication consideration.**

Best Regards,

Prof. Bryan Christiansen

Editor,

JOURNAL OF BUSINESS & ECONOMIC MANAGEMENT

North America
Academia Publishing House
10005, Wall Street, New York, USA.

M U N I

Predátorské časopisy

Ako sa im vyhnúť?

- Používajte primárne časopisy indexované vo WoS či SCOPUS, a knihy publikované dôveryhodným vydavateľstvom (OUP, CUP, ...)
- Nereagujte na e-maily – dobrý časopis Vám pravdepodobne nepošle ponuku na odpublikovanie akejkoľvek práce 😊

Ak nemáte istotu, skúste napr. [Beall's list](#) (neaktualizované), alebo [Vím, kde publikuji!](#), prípadne publikáciu MU: [Pochybné časopisy](#).

Asian Journal of Medicine and Health

18(9): 14-21, 2020; Article no.AJMAH.60013
ISSN: 2456-8414

SARS-CoV-2 was Unexpectedly Deadlier than Push-scooters: Could Hydroxychloroquine be the Unique Solution?

Willard Oodendijk¹, Michaël Rochoy², Valentin Ruggeri³, Florian Cova⁴,
Didier Lembrouille⁵, Sylvano Trotinetta⁶, Otter F. Hantome⁷,
Nemo Macron⁸ and Manis Javanica⁹

¹Belgian Institute of Technology and Education (BITE), Couillet, Belgium.

²General Practitioner and Independent Seeker of Science, Ankh, Morpark, France.

³Observatoire de Zététique, Grenoble, France.

⁴Institute for Quick and Dirty Science, Neuneuchâtel, Switzerland.

⁵Département de Médecine Nucléaire Compliant de la SFR, île de Guyane, France.

⁶Collectif Laissons les Vendeurs de Trotinette Prescrire, France.

⁷University of Melon, Melon, France.

⁸Palais de l'Élysée, Paris, France.

⁹Institute of Chiropteran Studies, East Timor.

Authors' contributions

This work was carried out in collaboration among all authors. Author WO launched idea on Twitter, added some sentences, submitted the paper, corresponded with the kind publisher. Author MR launched MP group on Twitter and Google Docs, performed study 1, added some sentences here and there, responded to reviewers. Author VR needed SIGAPS points, did the minimum. Found a beautiful picture for figure 3. Author FC wrote a lot of sentences but didn't need too many SIGAPS points, so fourth place was not as bad. Also, performed Study 3 in his head (philosophers are good at thought-experiments). Author DL was on holidays and added his name at the last time. Author ST wrote nothing but provided the push-scooters and did the outside job. Author ÔFH did nothing but is a very good friend of us; he helped us get some administrative paperwork. Author NM said "waouf" when the authors started to doubt (doubts are common in science, don't let them win you over, believe in yourself and what you do, don't let anyone distract you from the truth you know). Author MJ wrote sentences and said that the last place will be "enough for him". He does it every time, and it works pretty well on interns, we have to admit. All authors read and approved the final manuscript.

Article Information

DOI: 10.9734/AJMAH2020/v18i930232

Editor(s):

2.2 Study 2 – Use of HCQ + AZT and PSA before 2020

Study 2 was excluded from analysis and from this paper, as it did not provide informative results (i.e. the results we wanted).

2.3 Study 3 – Use of HCQ + AZT in Prophylaxis against PSA

In Study 3, we tested the efficiency of our protocol in the prevention of PSA: HCQ + AZT (or spiramycin or nothing) +/- Zinc (or Magnesium or a teaspoon of Benco (C or R in a circle, or maybe TM) +/- Vitamin D (or Selenium). We have sometimes added apples, as their therapeutic effectiveness is popularly recognized [9]. This study was supported by the "Laissons les Vendeurs de Trotinette Prescrire" Collectif, the National Assembly and the Independent Push-Scooter Salesmen's Pension Fund.

2.3.1 Participants

Two groups of volunteers (friends and relatives of the authors) were constituted. Push-scooters were invented in 1960; some researchers says 1930, but it wasn't born at that time, so it doesn't know. So, all participants with age > 60 (born before 1960) were placed in the control group ($M_{age} = 75.09$, $SD_{age} = 5.21$). Apart from that, the assignment to either condition was random -- we swear it on the "La vérité sur la maladie de Lyme" book.

In a pre-test phase, we asked each participant in the treatment group to roll 500m in a straight line on a push-scooter. Participants who fell or died during the pre-test were reallocated to our control group (two falls, one death). Thus, we were left with six volunteers in our treatment group ($M_{age} = 13.13$, $SD_{age} = 1.11$).

5. CONCLUSION

In our study, hydroxychloroquine was associated with lower odds of push-scooters accidents. It is urgent to prescribe hydroxychloroquine for all push-scooters users.

Can we publish anything right now? I think that the question, it is quickly answered, and peer-review has never been a scientific method anyway [15].

Pôvodný publikovaný článok dostupný na:
https://serval.unil.ch/resource/serval:BIB_D221B656134D.P001/REF

MUNI

Etika a akademická integrita na MU

Etika a akademická integrita na MU

[Etický kódex akademických a odborných pracovníků MU](#)

Směrnice MU č. [5/2015](#): Etika výzkumu na MU

Opatření MU č. [2/2017](#): Statut Etické komise pro výzkum Masarykovy univerzity

System dodržiavania etických štandardov a právnych noriem na MU

Tvorila ho predovšetkým:

- Etická komise MU
- Etická komise pro výzkum MU
- Etická komise Lékařské fakulty MU
- Etická komise ELSPAC
- Odborná komise pro zajišťování dobrých životních podmínek pokusných zvířat
- Odborný poradce pro kontrolu GMO
- Právník pro výzkum
- **Univerzitný ochranca práv (od 1.4.2023 – Eva Janovičová; ochrance@muni.cz)**

Etický kódex MU: požiadavky etického konania

Akademický pracovník:

- Se při svém působení na pracovišti i mimo ně řídí **mravními principy** a **zásadami** obecně **uznávanými ve společnosti**.
- Dodržuje obecně uznávané zvyklosti **etiky práce** při vzdělávací, výzkumné a vývojové činnosti.
- Projevuje **odmítavý postoj vůči nemorálnímu jednání** ve vzdělávací, výzkumné a vývojové činnosti.
- Zaujímá postoje sledující **prospěch vzdělávání, výzkumu a vývoje** jako samozřejmé součásti života vyspělé společnosti.
- **Nevyužívá svého postavení**, ať již akademického nebo na jakékoli úrovni organizační struktury, **k prospěchu osobnímu nebo třetích osob**, ani k jakémukoli typu **diskriminace**.

Etický kódex MU: vzdělávání

Akademický pracovník (výzkumník, přednášející, školitel, atd.):

- Je odpovědný za kvalitu vlastní výuky studentů a výchovy mladých vědeckých pracovníků.
- Explicitně projevuje postoje a způsoby jednání umožňující založení vztahu učitel-student na vzájemném **respektu a důvěře**. Způsobem vedení výuky a komunikace se studenty pracovník ukazuje správný vztah k akademické svobodě a podporuje rozvoj samostatného a kritického myšlení studentů.
- Při vlastní výuce, hodnocení požadavků výuky, zkoušení, i při jakémkoli dalším kontaktu se studenty na půdě univerzity přistupuje pracovník ke studentům **objektivně a nezaujatě**. **Komunikuje se studenty otevřeným a korektním způsobem**, nedopouští se jejich **podceňování, ponižování** a jakéhokoliv **znevažování**.

Etický kódex MU: výskum

Akademický pracovník:

- Považuje za samozřejmé **zpřístupnit výsledky** své výzkumné a vývojové činnosti na úrovni zveřejnění.
- Přijímá **odpovědnost za kvalitu** a hodnověrnost výsledků.
- Respektuje při získávání, uchovávání a užití výzkumných dat pravidla, která vyplývají z vnitřních předpisů MU.
- Akceptuje **vlastní odpovědnost** za:
  - volbu tématiky výzkumu;
  - nepředpojatost při výzkumu a přiměřenost volby výzkumné metodiky;
  - reprodukovatelnost výsledků výzkumu a korektnost postupů jejich dalšího zpracování;
  - korektnost interpretace výsledků výzkumu;
  - efektivní využívání finančních prostředků i personálních zdrojů;
  - provádění eticky korektního výzkumu.

Etický kódex MU: zverejňovanie výsledkov

Akademický pracovník dodržiava etické pravidlá súvisiace s rešpektovaním **duševného vlastníctva**, predovšetkým:

- odmietanie plagiátorstiev, falšovanie a zneužívanie výsledkov, zadržovanie výsledkov;
- korektnosť pri aplikovaní a prenose technológií;
- v prípade opakovaného zverejnenia vlastných výsledkov – informácie o tom, že výsledok bol už zverejnený;
- objektívny prístup pri posudzovaní vlastného autorského podielu a podielu druhých;
- zodpovednosť za presné citovanie, korektnosť interpretácií, pravdivosť údajov, a pod.

Etická komisia MU

Posudzuje prípady porušenia všeobecných morálnych princípov alebo pravidiel Etického kódexu.

Predovšetkým prípady ktoré presahujú, alebo ich nebolo možné vyriešiť na úrovni organizačnej štruktúry MU.

Etická komisia pre výskum MU

- EKV sa zaoberá etickými aspektmi výskumu, ktorý je realizovaný na MU.
- Relevantné sú predovšetkým projekty, ktoré zahŕňajú ľudské subjekty, vrátane práce s biologickým materiálom ľudského pôvodu (rozdiel pre EK LF).
- EKV – nezávislí multidisciplinárny orgán MU.
- EKV jedná na podnet (a) navrhovateľa, resp. hlavného riešiteľa projektu (zamestnanec alebo **študent** MU), pre ktorý sa vyžaduje posúdenie; (b) iného zamestnanca alebo študenta; a (c) z vlastnej iniciatívy.

Etická komisia pre výskum MU

EKV:

- zajišťuje, že všetky výskumné **projekty** vyžadujúci posouzení etických aspektů, které jí byly předloženy k vyjádření, budou **hodnoceny kompetentním, objektivním a nezávislým procesem**;
- **posuzuje**, zda návrh výskumného projektu je v souladu s etickými standardy, a **vydává** o tom **písemné vyjádření**;
- je oprávněna **monitorovat průběh výskumného projektu**, ke kterému vydala doporučující vyjádření;
- **posuzuje**, zda výzkum prováděný na MU zahrnující lidské subjekty (včetně práce s biologickým materiálem lidského původu) odpovídá etickým standardům a zda je přitom respektována důstojnost, svoboda, zdraví, kvalita života a bezpečnost všech osob;
- věnuje **zvláštní pozornost ochraně zranitelných nebo závislých osob**, které se účastní výzkumu.

Posúdenie projektu zo strany EKV

Statut EKV (čl. 4[7]):

„Komise poskytuje na vyžádání výzkumným pracovníkům MU a studentům konzultace týkající se rozeznávání možných etických rizik ve výzkumu a relevantních preventivních nebo nápravných opatření“.

Směrnice č. 5/2015 (čl. 2):

*„**Každý** výzkumný projekt v rámci MU, který zahrnuje výzkum na lidském subjektu (včetně práce s biologickým materiálem lidského původu) a vyžaduje schválení etickou komisí, musí být předložen k posouzení ... před započítím jeho řešení“.*

Výzkumným projektem se rozumí jakákoliv výzkumná činnost na MU, např. projekty GAČR, TAČR, H2020, interní granty MU, **závěrečné kvalifikační práce (bakalářské, diplomové, disertační atd.)**.

Ochrana práv

Směrnice MU č. [1/2023](#):

- Ochrana práv zamestnancov, študentov, uchádzačov o zamestnanie/štúdium, absolventov
- Nerovné zachádzanie, diskriminácia, sexuálne obťažovanie
- [Spôsoby oznamovania](#)

MUNI

Právne aspekty vo výskume a v práci s dátami

Ochrana osobných údajov

Spracovanie a ochrana osobných údajov

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) [2016/679](#) z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov)

Zákon č. [110/2019](#) Sb., o zpracování osobních údajů

Směrnice MU č. [1/2018](#): Ochrana a zpracování osobních údajů

A ďalšie...

Osobné údaje

*„osobné údaje“ sú akékoľvek informácie týkajúce sa identifikovanej alebo identifikovateľnej fyzickej osoby (ďalej len „dotknutá osoba“); identifikovateľná fyzická osoba je osoba, ktorú možno identifikovať priamo alebo nepriamo, najmä odkazom na **identifikátor, ako je meno, identifikačné číslo, lokalizačné údaje, online identifikátor, alebo odkazom na jeden či viaceré prvky, ktoré sú špecifické pre fyzickú, fyziologickú, genetickú, mentálnu, ekonomickú, kultúrnu alebo sociálnu identitu tejto fyzickej osoby**‘.*

Osobitné kategórie OÚ

,Zakazuje sa spracúvanie osobných údajov, ktoré odhaľujú ***rasový alebo etnický pôvod, politické názory, náboženské alebo filozofické presvedčenie alebo členstvo v odborových organizáciách, a spracúvanie genetických údajov, biometrických údajov na individuálnu identifikáciu fyzickej osoby, údajov týkajúcich sa zdravia alebo údajov týkajúcich sa sexuálneho života alebo sexuálnej orientácie fyzickej osoby***‘.

Výnimky za istých podmienok (napr.):

- dotknutá osoba vyjadrila výslovný súhlas so spracúvaním týchto osobných údajov;
- spracúvanie je nevyhnutné z dôvodov verejného záujmu v oblasti verejného zdravia;
- spracúvanie je nevyhnutné na účely archivácie vo verejnom záujme, alebo na účely vedeckého alebo historického výskumu či na štatistické účely;

Zásady spracúvania osobných údajov

1. **Zákonnosť** – čo je právnym dôvodom spracúvania OÚ? (právna povinnosť, plnenie zmluvy, **súhlas subjektu údajov**, ...).
2. **Obmedzenie účelu** – OÚ sú získavané na konkrétne určené, výslovne uvedené a legitímne účely.
3. **Minimalizácia údajov** – rozsah nevyhnutný vzhľadom na účely
4. **Správnosť** – nesprávne OÚ musia byť (s ohľadom na účel) upravené alebo vymazané.
5. **Minimalizácia uchovávaní** – len na dobu potrebnú pre splnenie účelu. Výnimka: verejný záujem (napr. vedecký alebo historický výskum, štatistické účely).
6. **Integrita a dôvernosť** – bezpečnosť OÚ, ochrana pre neoprávneným/nezákonným spracúvaním, či náhodou stratou, zničením alebo poškodením.
7. **Transparentnosť** – vo vzťahu k dotknutej osobe

Základné otázky pri práci s OÚ

Prečo?

- faktická kategória
- prečo OÚ potrebujem? Aký je účel?

Na základe čoho?

- právna kategória
- čo je právny dôvod/titul spracúvania?

Čo? Kto? Ako? Kde?

- kategórie OÚ, ich rozsah, prístupové práva, doba uchovávanania, technické a bezpečnostné aspekty

Minimalizácia rozsahu (nutné minimum) + maximalizácia ochrany + súlad s účelom

Právne aspekty vo výskume a v práci s dátami

Autorské práva dát a databáz; súkromie subjektov výskumu

Autorské práva a dáta

- Autorské práva k vedeckým publikáciám:
  - Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel (1886)
  - Dohoda o obchodných aspektoch práv k duševnému vlastníctvu (TRIPS Agreement, 1994)
  - Zmluva o autorských právach (WIPO Copyright Treaty WCT, 1996)
- Na základe Bernského dohovoru sú vedecké publikácie – bez ohľadu na ich formát – subjektom ochrany autorských práv.

Spadajú dáta (a databázy) pod ochranu duševného vlastníctva?

... it depends ...

Autorské práva a dáta

- Záleží na povahe dát a podmienok, za ktorých boli vytvorené a využívané

Dôvody nejednoznačnosti:

1. Čo sú výskumné dáta? Môže to byť všetko čo výskumník považuje za dôkaz pre svoje závery (neštrukturované dáta, tabuľka, graf, rozhovor, ...)
2. Autorské práva dlhé desaťročia X koncept ‚dát‘ relatívne nový

Autorské práva a dáta v EÚ

Rámec založený na medzinárodnom systéme ochrany duševného vlastníctva

Implementácia prostredníctvom sekundárnej legislatívy EÚ (napr. [Software Directive](#), [Database Directive](#), ...)

Silná ochrana databáz umocnená zákonmi o autorských právach a Smernicou o právnej ochrane databáz

Autorské práva a dáta v EÚ

Dvoj-úrovňová ochrana

1. Na prvej úrovni podľa autorského práva – ak databáza reprezentuje autorov vlastný intelektuálny výtvor; pokrýva len štruktúru, nie obsah databázy.
2. Druhou úrovňou je zvláštna (sui generis) ‚database right‘ – chráni obsah databázy v prípadoch kedy do databázy boli investované rozsiahle zdroje (čas, financie, zručnosti) na jej získanie, prezentáciu, overovanie dát.

Kumulatívny efekt oboch úrovní ak sú splnené obe podmienky

Autorské práva a dáta v EÚ

Problémy:

- Náklady na získanie dát neznamenajú ‚substantívnu investíciu‘
- Substantívna investícia vyžadovaná pre udržanie si práva (inak 15 rokov)
- Nedostatočná legislatíva, nejednotná regulácia, absentujúca judikatúra, ...

Súkromie subjektov výskumu

Typický príklad: klinické testy

Ochrana súkromia pacienta X zdieľanie informácií ako predpoklad pokroku vedy

Je možné v praxi realizovať ‚zodpovedné zdieľanie‘ citlivých dát?

Príklad EMA ([2016](#)): zdieľanie klinických dát (získaných od farmaceutických firiem) až po úprave záznamov/dát tak aby nebolo možné zdieľať detaily o konkrétnej osobe (deidentifikovanie)

Súkromie subjektov výskumu

Zdroje diskretnosti:

- Doktrína diskretnosti: napr. pacient – lekár; zamestnávateľ – zamestnanec. V oboch prípadoch nutný súhlas (pacienta a zamestnanca so zverejnením informácie)
- Zmluvná povinnosť: napr. obchodné tajomstvá, dohody o diskretnosti, dohody o nezverejnení
- Legislatívna povinnosť: napr. Zákon o ochraně utajovaných informací

Čo by sme mali mať na pamäti v jednotlivých fázach cyklu?

Plánovanie projektu (a zberu dát)

Predpokladá Váš projekt zapojenie ľudských účastníkov? **Ak áno → nutné stanovisko EKV** (inej etickej authority)

Aké dáta potrebujete? Kto sú respondenti? Na základe akých kritérií ich vyberáte/vylučujete zo vzorky? Ako bude prebiehať ich kontaktovanie? Kto ich bude kontaktovať? Má Váš tím skúsenosti s realizáciou (napr. rozhovorov)? Očakávate nejakú ujmu pre respondentov (napr. stresové situácie)? Ak by aj nejaká neočakávaná nastala, ako ju dokážete minimalizovať? Potrebujete informovaný súhlas? Ak áno, v akom rozsahu?

Data Management Plan (DMP)

- [H2020](#)
- Podrobný prehľad o práci s dátami v projekte (počas projektu niekoľko krát aktualizovaný)
- Obsahuje informácie o (napr.):
  - Type dát (databáza kontaktov, kvantitatívne dáta z prieskumov, expertné rozhovory, focus groups dáta, atď.)
  - Pôvode dát (verejné dostupné, primárne, ...)
  - Formáty (.docx, .txt, .xls, .csv, ...)
  - Odôvodnení vhodnosti a potrebnosti dát
  - Vzťahu dát k zásadám FAIR (ktoré dáta budú verejne dostupné, ktoré nebudú + odôvodnenia)
  - Etických otázkách spojených s konkrétnymi dátami
  - Uchovávaní dát
  - ...

Zber dát

Rôzne techniky zberu dát vedú k rozličným otázkam.

Kto získava dáta? Aký je jeho/jej vzťah k výskumnému tímu? Môže respondent odvolať svoj súhlas s participáciou? Ak nie, je to etické? Ak áno za akých podmienok a akým spôsobom (**etika vs efektivita a limitované zdroje**). Postačuje stanoviť lehotu troch mesiacov pre odvolanie súhlasu? Je to veľa/málo? Potrebujeme informovaný súhlas? Aké osobné údaje potrebujeme mimo substantívnych dát? Potrebujeme adresu? Telefónne číslo? (viď odporúčanie k GDPR) Potrebujeme (napr. počas rozhovoru) nutne odpovede na všetky naše otázky? Budeme vyvíjať nátlak na respondentu aby ich zodpovedal? Je respondent dostatočne informovaný o jeho zapojení a o projekte samotnom?

Pozvánka a informačný list

Invitation to Participate in a Research Interview

Dear Sir **Kosar**,

I am writing you in order to kindly ask you to participate in a **research interview on the topic of informal judicial institutions**. This interview will be conducted under the auspices of an international project funded by the European Research Council called “Informal Judicial Institutions: Invisible Determinants of Democratic Decay” (INFINITY), which is led by Professor David ~~Kosar~~ at the Faculty of Law of Masaryk University (Brno, Czech Republic).

The INFINITY project aims to answer the question how informal extra- and intra- judicial institutions operate and explore their dynamics and their interaction with formal institutions in the era of democratic decay. More specifically, the study aims to gain an insight into the functioning of informal judicial institutions, *i.e.* various unwritten rules, practices and narratives. It seeks to understand their dynamics and their interaction with formal institutions and analyse under which circumstances they counter or contribute to democratic decay. The project researches the functioning of informal judicial institutions in 10 European jurisdictions (Czechia, France, Germany, Hungary, Ireland, Italy, Poland, Romania, Slovakia, and the United Kingdom).

The aim of the qualitative part of the project that uses the semi-structured interviews is to gain an insight into how various informal judicial institutions operate in practice, what informal unwritten rules and practices impact judicial decision-making and governance.

Information Letter for Interviewees Participating in the Project “Informal Judicial Institutions: Invisible Determinants of Democratic Decay” (INFINITY)

INFINITY is an EU-funded project (2021-2025; Grant Agreement no. 101002660; ERC-2020-COG) that aims to answer the question how informal extra- and intra- judicial institutions operate and explore their dynamics and their interaction with formal institutions in the era of democratic decay. This leaflet explains more about the project and asks for your consent to take part in the socio-legal part of the **INFINITY** study.

What is the INFINITY study about?

This international study aims to gain an insight into the functioning of informal judicial institutions, *i.e.* various unwritten rules and narratives that are created outside of officially sanctioned channels. These include legal and constitutional conventions, informal rules related to deliberation, formation of alliances and transnational judicial networks, but also gentlemen's pacts, patronages, nepotism, or gender segregation. INFINITY seeks to understand their dynamics and their interaction with formal institutions and analyse under which circumstances they counter or contribute to democratic decay. The qualitative part of research is being carried out in 10 different European jurisdictions (Czechia, France, Germany, Hungary, Ireland, Italy, Poland, Romania, Slovakia, United Kingdom). In addition, a quantitative study into the gendered aspects of informal judicial institutions and the role of informal institutions in gender (in)equality on the judicial bench will be conducted in 3 European countries (Czechia, Slovakia and Romania).

What will happen if I agree to take part in the INFINITY project?

In general, we would like to discuss informal aspects of the functioning of the judiciary (informal interactions, practices, networks), their interaction with written legal rules, and their repercussions on the functioning of formal judicial institutions. We would like to cover both a) informal intra-judicial practices and interactions existing among judicial associations, court presidents and chief justices, and b) informal extra-judicial practices and interactions between judges and non-judicial actors (such as politicians, private business actors and other legal professions).

Informovaný súhlas

CONSENT FORM Research project "Informal Judicial Institutions: Invisible Determinants of Democratic Decay"

(INFINITY; 2021-2025; Grant Agreement no. 101002660; ERC-2020-COG)

Elite interview for qualitative socio-legal case studies

Investigator:	David Kosař
Research Centres:	Masaryk University, Faculty of Law, Judicial Studies Institute
To be completed by the: INTERVIEWEE	
Please read the information letter; afterwards, please indicate your consent in the box on the right-hand side using your initials, ✓ or X.	
<ul style="list-style-type: none"> I confirm that I have read and understand the information letter for the above study. I have had the opportunity to consider the information, ask questions, and have had these answered satisfactorily. I understand that my participation is voluntary and that I am free to withdraw from this study up to two weeks after the interview when the interviews will be transcribed, without giving a reason, without any adverse consequences and without affecting my future relationship with the research team. I agree that the interviewer(s) can take notes during the interview. I confirm that I was informed about the opportunity to ask at any point during the interview about the notes taken and their intended purpose.	☐
<ul style="list-style-type: none"> I consent that the interview will be audio recorded and transcribed for the purpose of analysis. I confirm I have been informed that neither the interview nor its transcript will be available to anybody outside of the research team and that my responses will be anonymised.	☐
<ul style="list-style-type: none"> I acknowledge and agree that any data containing my personal information, i.e., this consent form, any notes taken at this interview, any audio recording, and the linkage information connecting me to the pseudonymised transcript, will be kept securely by the interviewer for three years after the final publication of the <u>research</u>. I was informed about the existence of the right to request from the controller access to and rectification or erasure of personal data or restriction of processing concerning the data subject or to object to processing as well as the right to data portability. I have the right to lodge a complaint with a supervisory authority (Úřad pro ochranu osobních údajů - The Office for Personal Data Protection). I have the right to withdraw the consent to the processing of personal data at any time without any risk of sanction or disadvantage, by mail to david.kosar@law.muni.cz, or by contacting the personal data controller. The lawfulness of processing based on consent before its withdrawal is not affected.	☐
I hereby confirm I am voluntarily taking part in this <u>project</u> and I understand the implications of this consent form. I hereby give my explicit consent to the processing of the given personal data to Masaryk University, registered office at Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno, for the purpose of scientific <u>research</u> .	

Spracúvanie dát

Kto je zapojený do tejto fáze procesu? Kto každý má prístup k dátam? Sú dáta v procese spracúvania dostatočne chránené (zakódované, bezpečné úložisko, ...)

Ak je potrebné zapojenie niekoho iného než člena výskumného tímu, ako garantujeme že získané dáta nie sú v ohrození? Akým spôsobom dáta v takom prípade zdieľame? Ako dokážeme garantovať anonymitu respondenta/ochranu jeho identity? Alebo aspoň znížiť riziko?

Príklad: prepis rozhovorov (audio nahrávka – odoslané transcriberovi – transkript) – Ako by ste postupovali?

Anonymizované a pseudoanonymizované dáta

Anonymizované – dáta boli anonymizované takým spôsobom, že subjekt nemôže byť naďalej identifikovaný (i.e. nejedná sa už o osobné dáta/údaje – mimo zákon o ochrane osobných údajov)

Pseudoanonymizované – dáta sú také, ktoré sú oddelené od ďalších priamych identifikátorov takým spôsobom, že spojenie s konkrétnou osobou je možné len s ďalšou doplňujúcou informáciou (ktorá musí byť uchovávaná oddelene a bezpečne aby bola garantovaná nepriraditeľnosť).

Analýza dát

Kto pracuje s dátami/má prístup k procesu analýzy? Sú dáta analyzované ‚in house‘? Akým spôsobom? Manuálne alebo s využitím software?

+ otázky **etiky** a **integrity vedeckej práce!**

Existuje spôsob ako rozptýliť prípadné pochybnosti o korektnom spracovaní dát?

Uchovávanie dát

Disponujeme súhlasom k uchovávaniu dát (vid'. informovaný súhlas)? Akým spôsobom sú uchovávané osobné údaje a ďalšie informácie získane počas procesu získavania dát (napr. informovaný súhlas, akékoľvek poznámky, informácie potenciálne vedúce k spojeniu respondenta a konkrétnych dát)? Je garantované ich bezpečné uchovávanie počas avizovaného časového obdobia (rok, 3 roky, ...)? Ako dlho môžeme dáta uchovávať? Kto je/bude zodpovedný za uchovávanie dát? Sme schopný demonštrovať že robíme maximum pre ochranu získaných a uchovávaných dát?

Príklad: rozhovory a rozdielne úložisko pre:

- audio súbory a textové dokumenty (oboje anonymizované) – súbory označené napr. SVK10;
- Informovaný súhlas a ďalšia dokumentácia (napr. pozvánka k rozhovoru);
- Kódovací zápis – dokument obsahujúci informáciu, že SVK10 = Slovenský respondent, Lukáš Hamřík, dátum rozhovoru.

Vo všetkých prípadoch je jasne určené kto, a za akých podmienok, má prístup k dátam.

Zdieľanie dát

Aké dáta môžeme zdieľať a za akých podmienok (napr. anonymizácia)?
Existujú prekážky pre zdieľanie dát? Vyžadovali sme súhlas so zdieľaním dát?
Alebo sme vopred avizovali ich využitie len pre daný projekt? Máme súhlas s poskytnutím dát tretej osobe (napr. za účelom prepisu rozhovoru)? Bol respondent informovaný o účele poskytnutia dát/rozhovoru? Je si vedomí toho že rozhovor bude v nejakej podobe reflektovaný vo vedeckej publikácii?

Príklad nezdieľania dát: projekt INFINITY (PrF): dôvody? X prieskum verejnej mienky

Opätovné využitie dát

Výhody: znižovanie nákladov (finančných, časových, personálnych); eliminácia nevyhnutnej duplikácie úsilia vytvoriť výskumné dáta; jednoduchší prístup k dátam z iných oborov, vyššia transparentnosť

[European data](#) – 1,5+ mil. datasetov

[CZ Open data portal](#)

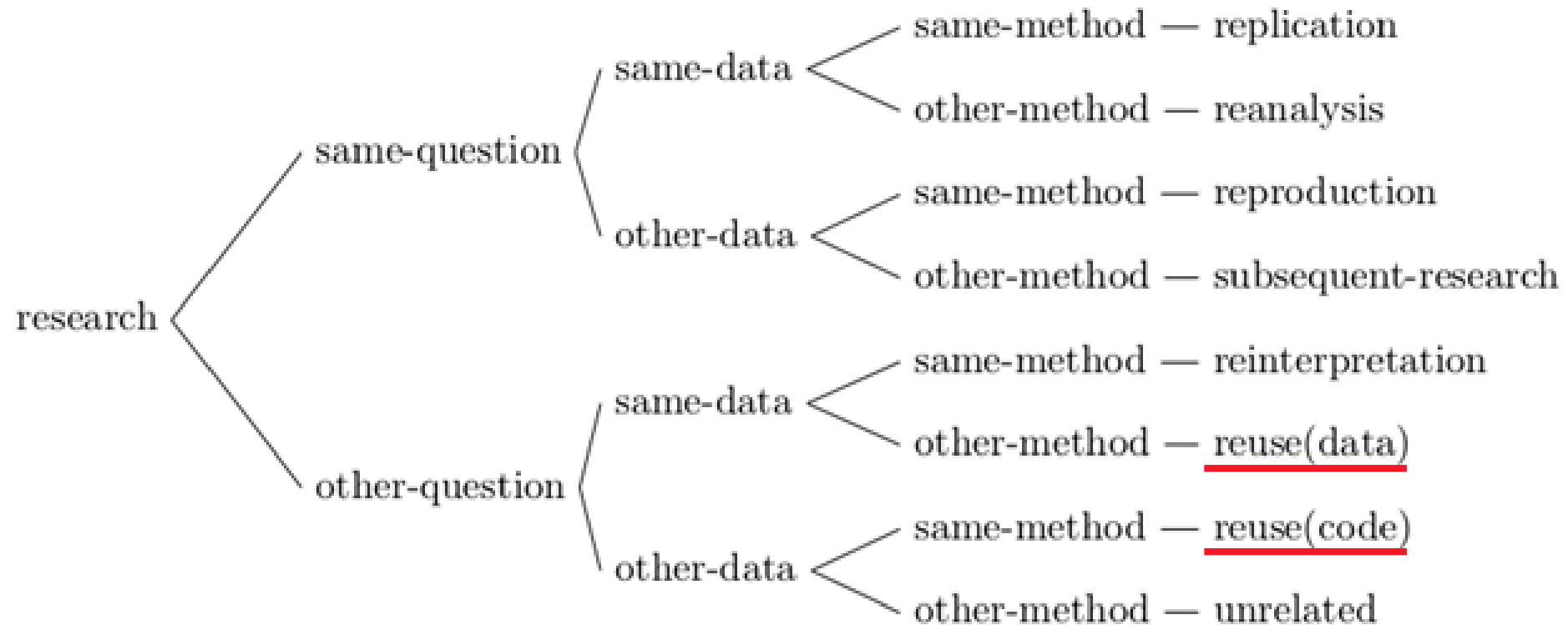

Opätovné využitie dát

Máme dôveru v dáta s ohľadom na ich pôvod a spoľahlivosť? Sú dáta k dispozícii anonymné (nie len z hľadiska osobných údajov, ale napr. v ekológii informácie o geografickej lokácii)? Akým spôsobom je uznané autorstvo dát ktoré používame? Existujú právne prekážky spojené s konkrétnou databázou?

Opätovné využitie dát

MUNI

Zhrnutie

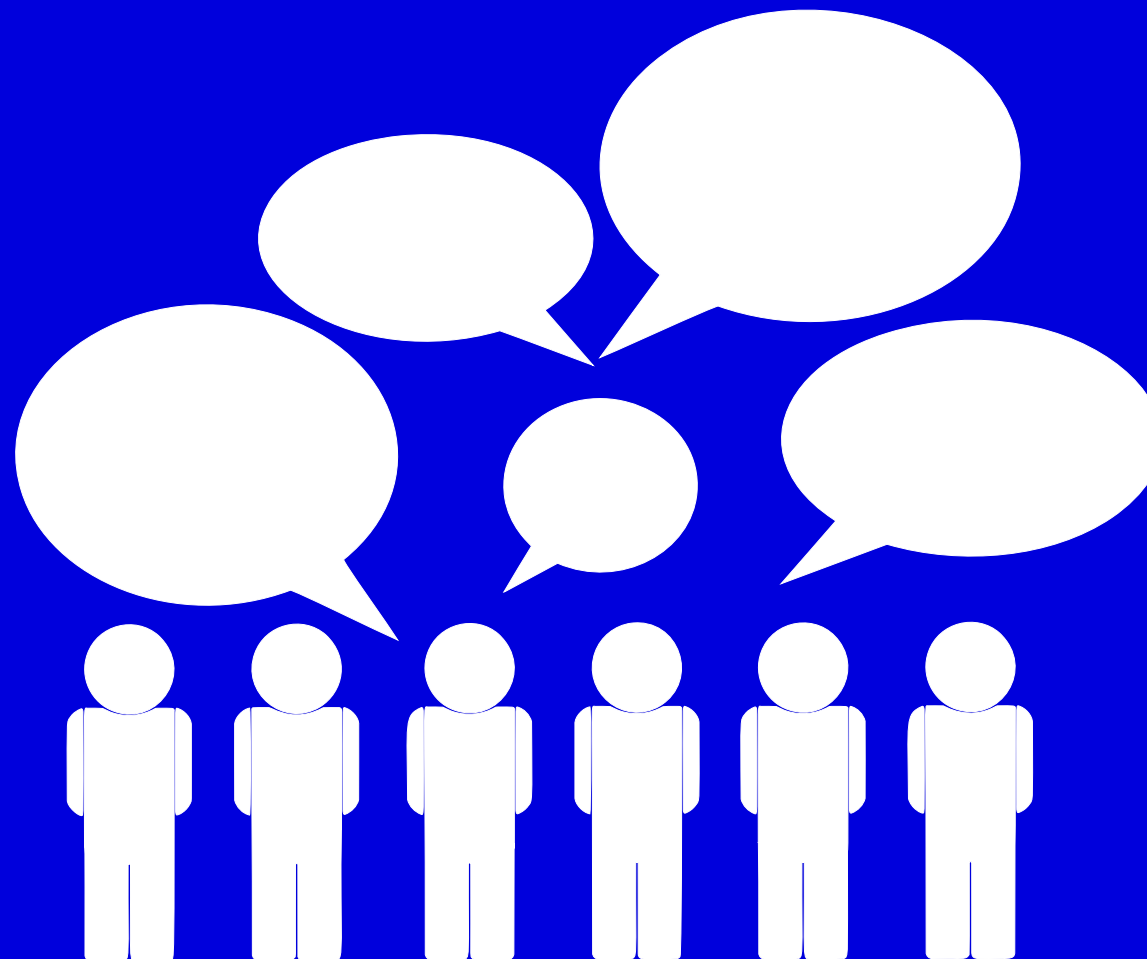
9. prednáška CORE042

Zhrnutie

- Etika a integrita vedeckej práce ako základný rámec akademickej práce
  - Prítomné v každej fáze výskumu
  - Je potrebné rešpektovať a oboznámiť sa s pravidlami vedeckej práce
- Právne otázky práce s dátami a vo výskume:
  - Minimalizmus pri práci s osobnými údajmi
  - Pri práci s databázami – opatrnosť (autorské práva)
- Životný cyklus dát = neustále hľadanie rovnováhy medzi etikou, právom, efektivitou, transparentnosťou, atď.

MUNI

Diskusia

Zdroj: [Communicate_communication_conference_2028004](#) od [OpenClipart-Vectors](#) z [Pixabay](#)